

PROFESIJA AKTUAR - BRANKO PAVLOVIĆ, DELTA ĐENERALI OSIGURANJE

Pogled u budućnost, kroz iskustva prošlosti

Do 2004. godine nije ni postojalo licenciranje, polaganje ispita, već se na osnovu prethodnog iskustva određivalo ko može da bude aktuar. Onda je Narodna banka Srbije uz pomoć Bearing Pointa i USAID-a, nakon preuzimanja uloge supervizora i regulatora sektora osiguranja, pre tri godine napravila novi sistem licenciranja. On podrazumeva edukaciju u pet nivoa koja pokriva sve aspekte: poznavanje zakonske regulative, etički odnos i profesionalizam, da bi aktuari znali kako da se ponašaju na tržištu – objašnjava u razgovoru za Magazin Biznis Branko Pavlović, iz osiguranja Delta Đenerali.

On je jedan od samo četvoro polaznika (među više od 150) koji su u prethodne tri godine kompletirali obuku Narodne banke Srbije i u aprilu 2009. dobili licencu ovlašćenog aktuara po novom sistemu licenciranja.

– Profesori i asistenti iz inostranstva, uglavnom kanadski, držali su intenzivne kurseve od po mesec dana, koji kod njih, inače, traju dva semestra. Predavanja i polaganje ispita su na engleskom jeziku, a pored toga što je edukacija intenzivna i sam princip polaganja je malo teži, ali je zaista dobijen jedan novi kvalitet. Na predavanjima je bilo oko 150 ljudi i nas četvoro smo za sada dobili licence, a novi ovlašćeni aktuari će se pojavititi tek naredne godine.

Branko Pavlović u osiguranju Delta Đenerali radi od 2000. godine, trenutno je na poziciji pridruženog člana Izvršnog odbora, odgovoran za IT, organizaciju i aktuarstvo. Široj javnosti najčešće je nepoznato šta su aktuari i čime se oni bave. Najkraće rečeno, aktuar je specijalista koji analizira finansijske posledice rizika.

- Šta Vaša kompanija dobija time što sada ima svog ovlašćenog aktuara?

Zahvaljujući znanjima iz matematike, ekonomije i prava, aktuar brine o rizicima koji mogu da ugroze finansijsku budućnost osiguranih ljudi i kompanija. U svetu je aktuarstvo veoma popularna profesija i nalazi se na spisku desetak najpoželjnijih

Branko Pavlović: Prvi licencirani aktuar po novim propisima NBS

Snimio: Peća Pavlović

– Kada smo počinjali da radimo imali smo različite ugovore sa ovlašćenim aktuarima. Vremenom, sa razvojem kompanije, povećanjem ponude, uvođenjem novih vrsta osiguranja na tržište i povećanjem broja klijenata, shvatili smo da bi osobi sa strane bilo teško da sve to prati, te da je i za kompaniju i za klijente bolje da imamo svog ovlašćenog aktuara. Formirali smo Direkciju za aktuarske poslove, koja trenutno ima pet zaposlenih, koji su u procesu licenciranja. Pored domaćih izazova, mi smo ulaskom u kompaniju Denerali dobili nove alate, ali i zahteve. Tako, na primer, mi jedini u Srbiji računamo test adekvatnosti prema međunarodnom standardu finansijskog izveštavanja broj 4, jer koristimo savremene softverske alate. Takođe, prvi smo počeli da radimo napredniju metodu rezervacije šteta. Tim alatima i tehnikama obezbeđujemo adekvatne rezerve, čime naši osiguranici dobijaju još veću sigurnost da će se ispuniti obaveze u budućnosti. Takva praksa je normalna u Evropi, a ovde tek počinje.

- Zašto su bitne procene aktuara?

– Mišljenje aktuara se daje praktično na sve – na tarife, rezerve, finansijske izveštaje, na svaki pojedinačni akt poslovne politike... I ta ocena je uvek poslednja strana svakog dokumenta.

Aktuar je neko ko, zahvaljujući znanjima iz matematike, ekonomije i prava, brine o rizicima koji mogu da ugroze finansijsku budućnost društva, ljudi koji su osigurani, kompanije... Najpre, aktuar brine o zakonitosti poslovanja. Zatim, matematički izračunava cene i tarife jer u ovom poslu je ključno da odredite pravu cenu za osiguranje. To je, u neku ruku, vrlo lako izračunati za neživotna osiguranja, na osnovu postojeće statistike. Ali, nije uvek tako. Konkurenca na tržištu, cilj da se prodava više, da se poveća tržišno učešće i neki drugi faktori, dovode do devijacija. Pored toga, suština u osiguravajućem sektoru je u rezervama, naročito u vreme krize kada nema priliva svežeg novca kao ranije. Ako nemate rezerve koje su određene adekvatno da mogu da pokriju sve obaveze, javlja se pro-

AKTUARI SU BOGATI LJUDI

- U Srbiji postoji dvadesetak osiguravajućih kuća i svaka mora da ima ovlašćenog aktuara. Na sreću, srpska licenca važi i u Crnoj Gori, a do ove godine je važila i u Republici Srpskoj, pa je postojalo šire tržište. Od četrdesetak ovlašćenih aktuara u Srbiji, desetak ih je već u penziji. Radno aktivni aktuari bez problema nalaze posao jer i dan-danas jedan aktuar radi u više kompanija koje nisu vlasnički povezane. Znači, jasno je da nove ljudi praktično čekaju radna mesta. To je u inostranstvu jako dobro plaćeno zanimanje i aktuari su tamo bogati ljudi. I kod nas je dobro plaćen posao, ali naravno, ne može se porebiti sa inostranstvom - saznali smo od Pavlovića.

blem. U odnosu na 2005. godinu, kada je Narodna banka Srbije preuzeila nadzor nad osiguranjem, nivo ukupnih rezervi uvećan je 3,5 puta! Pored toga, aktuar ima obavezu i da prati šta se dešava dalje sa novcem koji je investiran. Sve su to aktivnosti aktuara.

- A kako Vaš posao izgleda danas, uz razvijene informacione tehnologije?

– Danas aktuari koriste mnogo moćnije softvere, gde je maltene potrebno da aktuar bude i programer. Zahvaljujući savremenom softveru, na primer, moguće je odrediti profitabilnost nekog proizvoda odmah po što je osmislen. Takođe, uvođenjem međunarodnih računovodstvenih standarda stižu

*Branko Pavlović:
Aktuar je specijalista
koji analizira finansijske
posledice rizika*

LIDERI U ŽIVOTNOM I PUTNOM OSIGURANJU

- Delta Generali osiguranje u Srbiji prodaje sve vrste osiguranja, ima 17 odsto tržišnog učešća a trenutno smo lideri u životnom i zdravstvenom osiguranju. Imamo već i oko 16 odsto tržišta auto-odgovornosti, što je obavezno osiguranje. Tu će aktuarstvo, na primer, biti od suštinskog značaja, kada za neku godinu dode do libe-

Branko Pavlović

nam razni novi zahtevi koje aktuari moraju da realizuju. Suštinski, to je veoma dinamičan posao zagledan u budućnost, a na osnovu iskustva iz prošlosti. U svetu je aktuarstvo veoma popularna profesija i redovno je medu desetak najatraktivnijih.

- Šta je sve potrebno za dobrog aktuara, od formalnog obrazovanja do nekih posebnih znanja i veština?
- Morate imati osećaj za ekonomsku kretanja, znanje iz ekonomskih nauka i struke, ali su vam potrebne još dve stvari: matematičke sposobnosti i veoma dobro poznavanje prava. Naravno, nema jedne diplome koja pokriva sve ove oblasti, a nemoguće je da svaki aktuar završi tri fakulteta. Zbog toga je NBS sublimirala u tih pet nivoa edukacije sve što je potrebno. Suštinski je bitno, naravno, imati i iskustvo, tako da su

realizacije cena koje trenutno određuje država.

Klijenti se interesuju za sve naše proizvode. Raste i interesovanje za privatno zdravstveno osiguranje, koje smo prvi plasirali na tržištu. Problem sa ovom vrstom osiguranja je što je prosečnom čoveku još uvek teško da izdava neku veću sumu novca i zbog toga je veći broj poslodavaca koji uplačuju zdravstveno osiguranje za svoje zaposlene, kao vrstu benefita, nego pojedinaca. Kako vreme bude prolazilo i ova vrsta osiguranja postaće masovnija i biće verovatno i jeftinija. Jedan od proizvoda koji predstavlja budućnost jeste, da tako kažemo, kombinacija životnog osiguranja i investicionog fonda, tzv. „unit link“ i to je nešto što čini veći deo prodaje životnih osiguranja na Zapadu. Poenta je da kompanija prodaje štedno osiguranje života, a osiguranik sam odlučuje u šta će biti investiran deo novca, matematička rezerva, odnosno novac koji kompanija čuva i investiranjem uvećava. Ljudi to više vole, jer kompanije imaju konzervativniju investicionu politiku koja obećava siguran ali često manji prinos. U ovim proizvodima je veće zadovoljstvo korisnika, najčešće i veća zarada, ali osiguranik sam snosi rizik za svoje odluke - objašnjava Branko Pavlović.

za licencu neophodne i tri godine iskustva na aktuarskim poslovima.

Još jedna bitna osobina aktuara je – sposobnost komunikacije. Jer, u suštini, reč je o poslu koji većina ljudi ne razume a dolazi se do rezultata koje treba predstaviti tim ljudima. Ako aktuar nema zaista sjajne sposobnosti da objasnji rezultate do kojih je došao i da ih predstavi da budu razumljivi običnom čoveku, onda taj rad nema efekta. Zato je ova veština od suštinskog značaja, jer mnogim aktuarima, iako odlično znaju svoj posao, obično nedostaje ta veština jednostavne komunikacije.

- Kakav je status aktuara u Srbiji? Ima li razlike u odnosu na Vaše kolege u inostranstvu?
- Negde postoje jača aktuarska udruženja koje više štite prava svojih članova, a negde su svi nezavisni profesio-

naci. U nekim državama su aktuari zaposleni u kompaniji, a u pojedinim je čak zabranjeno da aktuar bude zaposlen u kompaniji. Razlika ima i u sektorima u kojima aktuari rade. Tako je kod nas, po zakonu, potrebno da ovlašćeni aktuar bude u osiguranju, dok je u inostranstvu neophodan aktuar u penzijskom fondu, i državnom i privatnom. Ima država u kojima je aktuar neophodan u bankama, čak više nego u osiguravajućim kućama. Često su aktuari konsultanti, nezavisni stručnjaci kojima se obraćaju kompanije za razne procedure ili mišljenje. Praksa je različita onoliko koliko su različiti propisi u pojedinim zemljama.

U stvari, osnovno je da aktuar radi za javni interes, da se zaštiti interes ekonomije, društva... Jer, ako propadne osiguravajuće društvo, izgubiće novac oni kojima najviše treba – ljudi koji su blizu penzije, pa više ne mogu da zarade ili neko ko je doživeo nesreću, pa nema načina da zaradi novac. Tako aktuari, praktično, brinu o finansijskoj stabilnosti društva kroz brigu o rezervama, zakonitosti, tarifiranju, adekvatnosti...

- Koliko je svetska finansijska kriza prisutna u sektoru osiguranja? Kakvo je stanje u Srbiji?

– Kriza je prisutna svuda, ali lično mislim da sektor osiguranja nije toliko pogoden krizom kao neki drugi – građevinski ili metalski, na primer. Osiguranje je tu u znatno boljem stanju. Ne očekujemo preveliki rast ove godine, ali najvažnije je da su sve kompanije koje posluju na tržištu zdrave. Najveći broj njih ima i većinske vlasnike u inostranstvu koji mogu da pomognu po potrebi, ali to su, u suštini, manje-više dobre kompanije koje imaju dovoljne rezerve. Verujem da neće biti problema, jer poslednjih nekoliko godina NBS vrši nadzor, popravlja adekvatnost poslovanja i rezervisanja. Mi smo u razvoju osiguranja već došli na određeni nivo na kome ne treba da brinemo da bi zbog nekih manjih poremećaja ceo sektor mogao da ima problema – rekao je Branko Pavlović u razgovoru za Magazin Biznis.

Marko Andrejić